

3.

FAJÓ János

Fajó János

3.

FAJÓ János

FAJÓ JÁNOS (1937-2018)

Forgó III. | Whirlpool III., 1987

Olaj, vászon | Oil on canvas, 150,5 x 149,5 cm

Jelezve hátoldalon | Signed on the reverse: Fajó J. Forgó III. 150x150 cm 1987
o.v. Émsz: 571

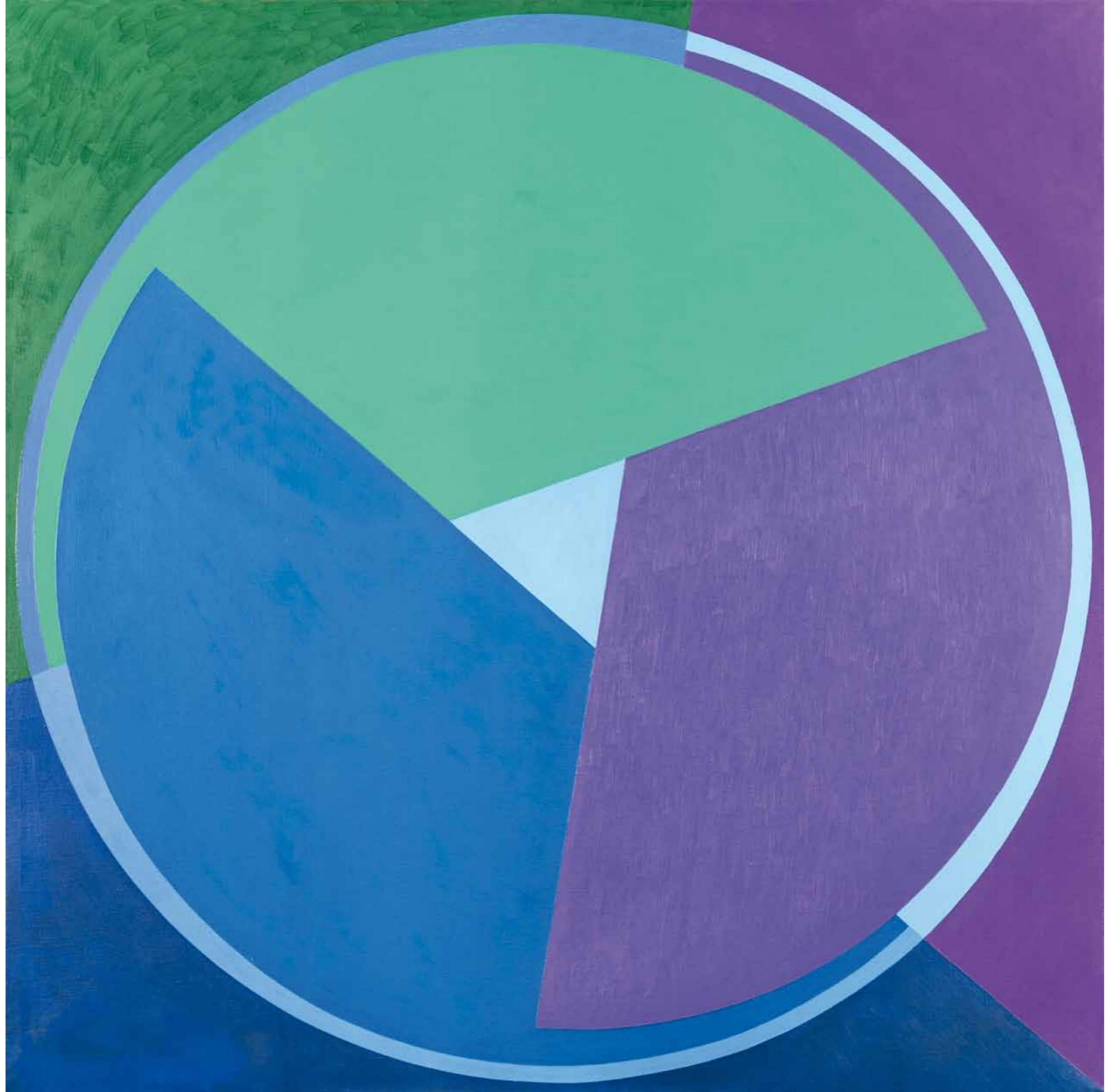
Jelezve vakrámán | Signed on the stretcher: Fajó '87

ÉLETMŰJEGYZÉK-SZÁM | OEUVRE CATALOGUE NR.: 571

Kezdő ár | Starting price: 5 500 000 Ft / 13 750 EUR

Becsérték: 10 000 000 - 18 000 000 Ft

Estimate: 25 000 - 45 000 EUR

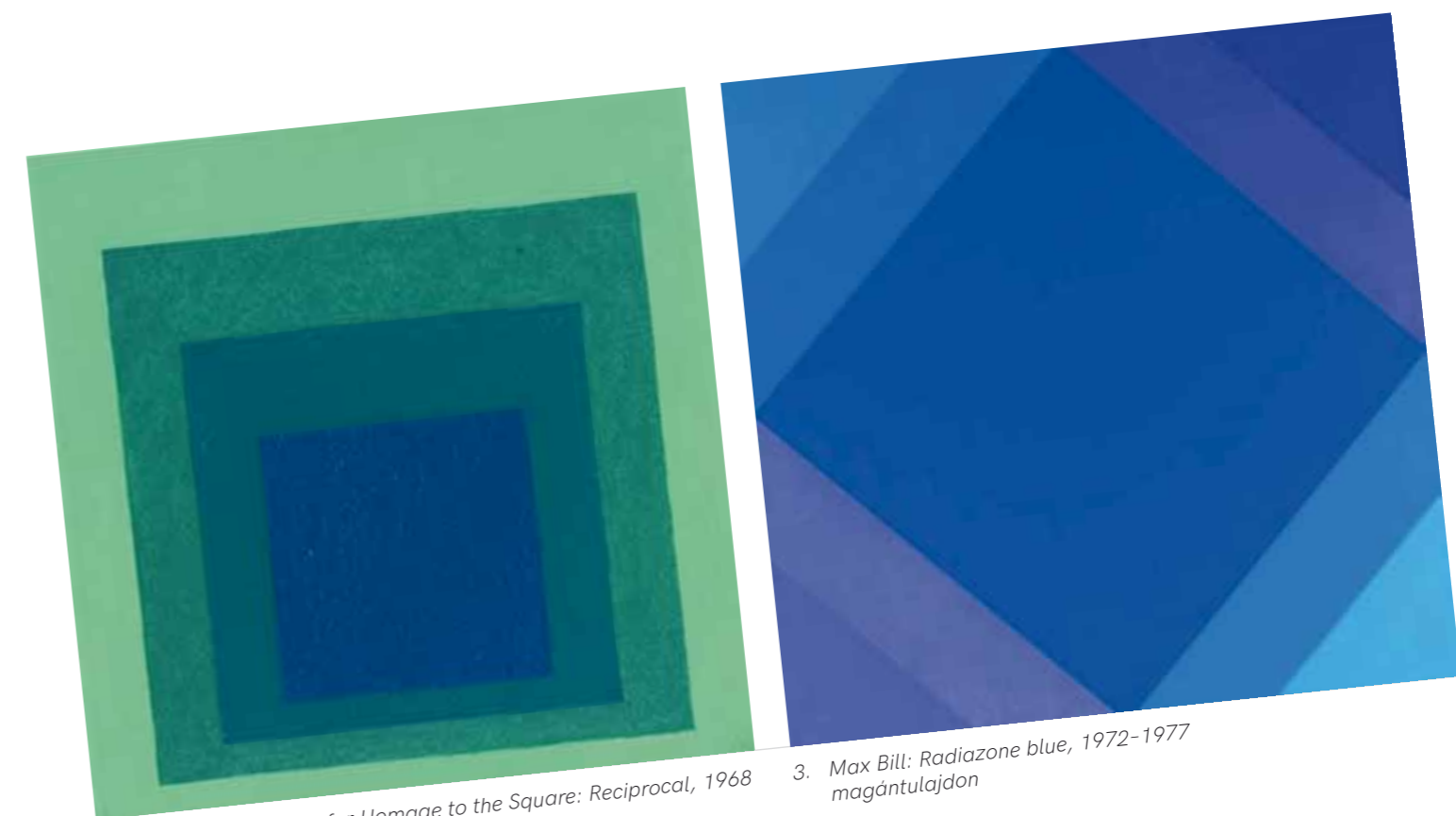

1. Fajó János 1989-ben a háttérben a *Forgó III.* című festménnyel (fotó: MTI)

„Tárgyakat is szépségük szerint vásárolunk, a jóságuk másodlagos. Ennek az igénynek kell megfelelni. Az esztétika gyakorlata, a szép tárgy létrehozása a cél. Az erre való alkalmasság pedig csak a természet tanulmányozásával teremthető meg. A természet vizuális tanulmányozásának eszköze a rajz [...] A rajz pedig nem »csak rajz«, az minden! Helyes érzékelés, letapintás, leképezés, szemléletadás, világkép-kialakítás, sajátos filozófia.”

Fajó János: Alkotás és munka.
In: Holnap 1993/3., 27.

2. Josef Albers: *Study for Homage to the Square: Reciprocal*, 1968 magántulajdon

3. Max Bill: *Radiation blue*, 1972-1977 magántulajdon

Fajó János, az 1990-es életmű-kiállításával párhuzamosan megjelenő, róla szóló portréfilmben beszél hosszabban arról, hogy milyen folyamatok előzik meg egy-egy végső kompozíciójának kialakulását. Mozgóképként lévén kiválóan demonstrálni is tudja ezeket.¹ Fajó első lépésként a szemlélődést említi, vagyis a természeti formákban keresi az alkotáshoz szükséges forrást. (Mint mondja, kedvencei a lovak, nők, macskák). Ezután következik a kiválasztott forma megrajzolása (nem leutánzása, hanem absztrahálása) színes papírra, majd a lehetséges formakapcsolatok keresése. A színes papír alkalmazása ilyenkor igen praktikus megoldás, nem véletlen, hogy Josef Albers – a 20. századi geometrikus festészet egyik fő alakja – is ezt a módszert ajánlja festőknek és laikusoknak oktatóanyagként készült jelentős elméleti könyvében, a *Színek kölcsönhatásában* (1963). Hiszen a megfestésüknél sokkal egyszerűbb (és olcsóbb) a meglévő színespapírok összeillesztésével, tologatásukkal kísérletezni, nem beszélve arról, hogy ez esetben a

színek nem változnak.² Fajó feltételezhetően ismerte Albers könyvét (amely Maurer Dóra fordításában magyarul csak 2006-ban jelent meg), és mindezt továbbfejleszti annyiban, hogy a papírlapokkal nem (csak) a színek, hanem a formák kapcsolódásait egyaránt vizsgálja. Így miután a felrajzott motívumot elemeire bontja, és kivágja a színes papírszeleteket, térben könnyen tudja mozgatni, variálni, csúsztatgatni vagy akár a tűkörképét megkapni (a sablon megfordításával, majd körberajzolásával, kivágásával). A tervezési folyamat harmadik lépcsőfoka, hogy amint az adott formából megvan a kívánt kompozíció, Fajó megkeresi annak geometrikus szerkezetét, amelyet vonalzó, körző és egyéb eszközök segítségével megrajzol. Ezt követően jön a temperával való festés, vagyis a papírlapokkal nagyrésztben már eljátszott színhangzások gyakorlatban, de még mindig kicsiben való megvalósítása. A negyedik lépés a felsorolt folyamatok „átültetése” a szitanyomat létrehozásához, amikor még mindig van lehetőség

változtatásra (a formákat elcsúsztatni, színárnyalatokat kicserélni). Fajó addig-addig kísérletezik a szitanyomatokkal, amíg úgy nem érzi, hogy megtalálta azt a variációt, amely olajképben is él. A kör és az abból kinyerhető formák egybekapcsolása Fajó egyik „kézjegye”, már 1968-ban feltűnt munkáiban. A *Forgó III.* című (1987) festményen a három színű (kék, zöld, lila) félkörök elcsúsztatásával egy újabb forma születik, mégpedig a kép centrumában lévő világoskék háromszög (amit az azonos színű nagyobb körförméből „vágják ki” a rajta elhelyezkedő körcikkelyek). Ugyanakkor a tologatásokkal és a színkomponálás révén olyan vizuális kapcsolatok is keletkeznek, amelyek nehezebben kibogozhatóak, képzeloerő kell megfektésükhöz. Fajó az egyszerű és bonyolultabb alapformák variálása, a különleges formatalálkozások, -harapások által teremtette meg egyéni geometrikus művészetét.

FÖLDES LÉNA

¹ Fajó János portréfilm, 1990 (szerk.: Fitz Péter, MTV, 30 perc)

² Josef Albers: *Interaction of Color*. Yale University Press, New Haven and London, 1972, 6-9.